

פניני הרמא

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובב"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

פניני הרמה

לפרשת בהעלותך

מפניני רבינו:

דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. (ח. ב.), במדרש: "זה שאמר הכתוב גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה, ולנו אומר בהעלתך? למה הדבר דומה למלך שהיה לו אוהב אמר לו המלך תדע שאצלך אני סועד אלא לך ותקן לי, הלך אוהבו והתקין מטה של הדיוט, מנורה של הדיוט כו' כיון שראה אוהבו את כל הכבוד התבייש והטמין את כל מה שהתקין לו שהיה הכל הדיוטות אמר לו המלך לא אמרתי לך שאצלך אני סועד למה לא התקנת לי כלום, אמר לו אוהבו ראיתי את כל הכבוד הזה שבא עמך ונתביישתי והטמנתי כל מה שהתקנתי לך שהיו כלי הדיוטות אמר לו המלך חייך שאני פוסל את כל כלי שהבאתי ובשביל אהבתך איני משתמש אלא בשלך. וכן הקדוש ברוך הוא" ע"כ, ודבר זה שורש בעבודה, וככל שגדולה השגת האדם בעוצם התקונים שעושה במצוותיו ובתפלותיו, כן צריך זהירות וחיזוק לבל ידמה שיש באמת צורך לו, כי סו"ס הכל רק מאיתנו ית"ש לזכות אותנו, וע"כ לא התיקונים הם תכלית עבודתנו, כי באמת לא צריך לכל אלה, ואין הנדרש מאתנו אלא לכוון רצונו ית' בקיום מצותיו על פרטיהם ודקדוקיהם, ורק אם לא יסיח אדם דעתו מיסוד זה יהיה סמוך ובטוח כי לא יסוח אחרי תקונים בדמיונות לבו ומחשבתו ולא לשנות מהמצוה.

וי"ל הוא הנאמר כאן אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות כדאיתא בגמרא מנחות (דף כ"ט) ומובא ברש"י כאן, מלמד שהיו מצדדים כנגד נר האמצעי, פירוש, להורות כאילו הנרות כולם לצורך הנר האמצעי, וכלום נר לנרות צריך? אלא ללמד על מהות מצות המנורה, כדאיתא במדרש הנ"ל, לדון מזה על עבודתנו בכללה, והוא

שנאמר אחר זה ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה, ופירש"י, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה וכמשנ"ת.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

ואחרי כן יבאו הלויים לעבד את אהל מועד וטהרת אתם והנפת אתם תנופה. (ח. טו.), וקשה דהרי התנופה היתה מקודם, שכן הוא הסדר עפ"י מה שכתוב לפני זה תחלה והניף אות אהרן, ואח"כ והלויים יסמכו את ידיהם על הקרבן, ואחרי כן באו לעבוד, ולא היתה כאן תנופה שניה? וואם כי רש"י כתב שנזכרה כאן שלש פעמים לשון תנופה כנגד בני קהת וגרשון ומררי, אבל עדיין לא נתבאר למה נזכרה התנופה אחרי שבאו לעבוד, דהרי היתה מקודם]. ואולי יש לפרש בדרך רמז לפמש"כ בהעמק דבר במהות תנופה זו של הלויים לצורך עבודה להורות על העלייה הנצרכת להיות מוכן לעבוד עבודת ביהמ"ק, ולפי"ז באמת מדרגת העבודה לפי ההכנה ותשוקת העלייה – וכמש"כ במסילת ישרים בפרק א' כל הבדל דק שימצא באמצעים תבחן תולדתו בהגיע זמן התכלית – והרי בני קהת וגרשון ומררי היו נבדלים במעלות חשיבות עבודותיהם, וזש"כ כאן שאחרי כן באו לעבוד באותה הבחינה והשלמות שהיתה הטהרה והתנופה הקודמת.

(שם)

* * *

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "אותה אבקש"

[מתוך ספר בית אב שיחות החדש – נאמר בשנת תשנ"ט לפ"ק]

תורה בפרשת ואתחנן (ה. כא - כב), דכתיב: "ותאמרו הן הראנו ה' אלקינו את כבודו ואת גדלו ואת קלו שמענו מתוך האש היום הזה ראינו כי ידבר אלקים את האדם וחי: ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדלה הזאת אם יוספים אנחנו לשמע את קול ה' אלהינו עוד ומתנו", ולכאורה יש כאן סתירה, דאחרי שאמרו שראו כי ידבר אלקים את האדם וחי איך אמרו ועתה נמות? אכן ההדגשה בזה, שיש די אבל לא יותר.

והנה המיתה האמורה כאן אינה מיתה במובן הפשוט, כי למה ימותו, אלא היה הפחד פן יתרחקו מתאוות החומר, וכדאיתא ברמב"ם

איתא בגמרא שבת (דף קטז.) דמש"כ ויסעו מהר סיני היינו כתינוק הבורח מבית הספר, וכדאיתא בתוספות שם (ד"ה פורענות), ואכן זהו טבעו של תינוק אחרי לימודו שעות הקבועות, שמבקש שעת חופש, אבל דור המדבר מקבלי התורה לא תינוקות היו ולמה ברחו, ובודאי אין בריחה כפשוטו, שהרי הוצרכו לנסוע, אלא שהיו מרוצים מן הנסיעה מפני שלמדו תורה הרבה, כלשון התוספות, אולם אכתי, וכי משום כך צריך לברוח?

ונראה בזה יסוד הדברים כי זה טבע יצה"ר באדם, שרוצה למנוע ממנו עליה יתירה, וכדאיתא במתן

בפירוש המשניות (הקדמה לסדר זרעים) שבנין השכל הוא חורבן הגוף, פי' תאוות הגוף, כי באמת הדבוק בד' וממשיך להדבק בו ית' מתעלה, וכמו שכתב הרמב"ן בפרשת אחרי (יח. ד.) עה"פ וחי בהם, שהוא כאילו אינו בעל גוף, כי באמת זוהי מציאות התורה להשוקד בה שהולך ומתעלה יותר משאר בני אדם, וכמו שאמר רב יוסף נתרוממתי יותר מיוסף בשוקא (פסחים דף סח:), והיינו שהאדם מתרחק מתאוות הגוף, ולכאורה היה צריך להיות מרוצה מזה, אבל אינו כן, מטבע היצר לאהוב את תאוות הגוף וקשה לו להפרד מזה, והוא רוצה ללמוד תורה אבל להשאר כאיש המוני, וכמו שכתב החובות הלבבות בשער הפרישות פ"ד שמבקש שכר העובדים במעשה רשעים, ונעשה בטנם אלהים ותורתם מלבושיהם ומוסרם חזוק משכניהם עמוסים במעמסות התאוה עושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס.

ועוד שם כבר הגיע זה לרוב בני תורה בדורנו [דורו של החוה"ל], הוא שנקרא הוא מה שמכונה שאדם בורח אם למד תורה הרבה, פן ימות וימאס בתענוגי עוה"ז, ונראה שזה שכתוב שם והעם בוכה למשפחותיו ובעיני משה רע (יא. י.), ופירש"י על שהוצרכו להפרד מן העריות שהיו מותרים ע"ע, ונראה שכמו כן שאר תאוות עוה"ז, אע"פ שאדם רוצה תורה ועליה אבל בלי להפרד ממטעמי עוה"ז, כמו שאין אדם רוצה לעזוב אשתו וביתו לנדוד למרחקים אע"פ שמבין התועלת בדבר, כן דבר זה, והוא נסיון להאדם שרוצה להיות שוקד על דלתי תורה להתעלות.

והוא ענין נזירות, וכמו שדברנו בשבוע שעבר, ששמעון הצדיק לא אכל מקרבן נזיר (גדרים דף ט:), ופי' בגמרא שם שכיון שנטמא ומאריך לו הנזירות אינו רוצה בזה ומתחרט, הנה נזיר הוא נזיר עליון יעוי"ש ברמב"ן (ו. יג.) ובאבן עזרא (שם פסוק ז) בביאור כי נזר אלקיו על ראשו, אבל הוא יודע שאם יאריך בפרישות ידבק בזה באמת וימאס תענוגי עוה"ז ואינו רוצה בכך כאמור, זולת הנזיר שבא מן הדרום שהיה ברור לשמעון הצדיק שהוא לא יתחרט.

וראיתי בספר נחלת יעקב לא"ז המגיד משעפס זצ"ל בפרשה זו כי ההבדל בין יראה מעונש ליראת רוממות, כמו שפי' החובות הלבבות בשער אהבת ה' (עיי"ש בהקדמה, ובפרק ו) שהירא את המלך בורח ממנו והאובהו מתקרב אליו עיי"ש, ויובן בזה כי סתם נזיר הוא כמ"כ התוספות בנדרים (דף ט: ד"ה כשהן) שכל הנזירות לברוח מן היסורין על כן אין בזה קיום, זולת זה שבא מן הדרום שרצה לברוח מן היצר כמו שאמר ראיתי שהיצר רוצה להחטיאו וע"כ גזז התלתלים, זהו מאהבה ורוממות.

והוא אחת שאלתי אותה אבקש, את ה"אחת שאלתי" כל אחד רוצה, אבל ה"אותה אבקש" כל ימי חיי, זהו תכלית האדם שבאמת רוצה להפטר מן היצה"ר ולעמוד בנסיון (עי' עוד בבית אב שיחות החדש פרשת שלח מאמר יב).

פניני הרמה

לפרשת שלח

מפניני רבינו:

ה' ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקה לא ינקה וגו'. (יד. יח.), ברש"י: ה' ארך אפים. לצדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מצאו משה להקב"ה שהיה יושב וכותב ה' ארך אפים אמר לו לצדיקים אמר לו הקב"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאבדו אמר לו הקב"ה חייך שאתה צריך לדבר כשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים התפלל משה לפניו בארך אפים אמר לו הקב"ה והלא אמרת לי לצדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים ע"כ, יש לבאר ענין הויכוח הזה, כי ודאי מצד בחינתנו והשגת בני אדם על נכון טען משה רבינו רשעים יאבדו, אלא הקב"ה מצד בחינת רחמיו ית"ש אמר גם לרשעים, וזה שאמר לו הקב"ה למשה הלא אמרת לי לצדיקים, היינו נכונים דברייך מצד בחינת בני אדם שרשעים יאבדו, עד שמרע"ה א"ל להקב"ה באתי לבקש מצד בחינתך שאמרת שתרחם גם על הרשעים, ללמד בא שלא נטעה לומר שיש להתחבר עם הרשעים ולרחם עליהם מצד בחינתנו, דודאי אינו כן, דמצידנו יש לנו לדונם כראוי להם, אלא שכלפי שמיא יש לבקש עליהם רחמים מצידו ית"ש, ולא שייך בזה בחינת הדבק במידותיו, וכמש"כ הרמב"ם שהמרחם על הרשעים הוא אכזרי, והבן כי הוא ענין אמור ניתן לבני דעת להתבונן בו.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

* * *

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "עלו נעלה"

[מתוך ספר בית אב שיחות החדש – נאמר בשנת תשנ"ט לפ"ק]

תינוק הבורח מביה"ס, וענין "ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות" (שמות כ. טז.), כי מדה הוא באדם שאינו רוצה לעזוב תאותיו ותענוגי עוה"ז, ועל כן

בהיסוד שדברנו בשבועות האחרונות נבין כל עניני פרשת מרגלים במבט שונה, אשר דברנו (עי' בית אב שיחות החדש פרשת בהעלותך מאמר ג) בענין

(דברים א. כז.) שטענו כי חטאו בע"ז במצרים ועל זה יענשו עכשיו.

ונראה בהרחבת ביאור, כי אמרו מחמת גודל טומאתם במצרים ושהיו דבוקים בע"ז, כדאיתא במדרש (ע"י רש"י שמות יב. ו.) משכו וקחו, משכו ידיכם מע"ז, עי"כ לא יתכן להם לעמוד במדרגת אר"י להיות בני עליין, ואפשר דהוא שאמרו גם בני ענק ראינו שם, וכפירש"י שהיו אלו המלאכים שנפלו מן השמים כיון שהתאוו תאוה את בנות האדם, נמצא מה שגבוה ביותר, לפי גדלו נענש ביותר - וכמאמרם ז"ל (סוכה דף גב.) כל הגדול מחבירו יצרו גדול, וכן אמרו עה"פ וסביביו נשערה מאד (יבמות דף קכא:) - וע"כ נענשו ונפלו מן השמים ארצה, זה היה הפחד שלהם, והוא שהראו להם הענבים, זמן בציר ענבים, דהנה יין מורה על עליה יתירה - וכמאמרם ז"ל (עירובין דף סה.) נכנס יין יצא סוד, ולקידוש צריך יין, וכן להרבה מצוות וברכות, ואין אומרים שירה אלא על היין (ברכות דף לה. ועוד), ועולם השירה הוא הגדולה ביותר - אך כמו כן מי שאינו זהיר להשתמש ביין כראוי, יש לו נפילה גדולה ומשתכר, הוא שהראו ורמזו הנשיאים לכלל ישראל.

וזהו מש"כ בזוהר הנ"ל, וכדאיתא שם במפרשי הזוהר כי אמרו שבאר"י יצטרכו נשיאים יותר גדולים, והם ידעו שאין בכלל ישראל כאלה בעלי מדרגה יותר מהם, הלא הם היו אלה שמסרו נפשם עבור כלל ישראל כדאיתא בפירש"י פרשת נשא (ז. ב.), ולכן נבחרו, והם לדעתם הבינו כי כלל ישראל לא יוכל לעמוד במדרגה כזו, ואם כן ח"ו יענשו עוד יותר.

ואפשר דמה שאמרו "לו מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתנו" (יד. ב.), מה הם שתי הבחינות, כי באמת כבר במצרים עלו כלל ישראל במדרגה ממ"ט שערי טומאה ע"י המצוות שניתנו להם, ועוד יותר התעלו במדבר ע"י קרי"ס ומת"ת ואכילת המן, וזה שאמרו בחינת מתנו כמו שביארנו כבר ענין פן יוסיף פן נמות, דהיינו מיתת תאות תענוגי עוה"ז, די היה שנוכל לעמוד במדרגות שהיו במצרים אחרי שנצטוו במצוות, ועכ"פ דיינו מדרגת מיתה שהיה להם בעוה"ז

אע"פ שבשכלו יודע ומכיר שבכחו להתעלות ולהדבק בו ית"ש במעלות הפרישות והקדושה, והוא יודע שאז לא יתאוה לתענוגי עוה"ז מה שאינו מוכרח, בכל זאת מעצת היצר שאינו רוצה לעזוב חיי הפשטות, כל אחד לפי דרגתו, וגם בן תורה לפי דרגתו כמש"כ החובות הלכבות שהזכרנו "שעושים בטניהם אלוהיהם", ונמנעים מרצון מדרגת השלמות שיכולים להגיע אם היו חפצים באמת, ואם היו רוצים להתקדש להיות בני עליה, והוא אחד מן הנסיונות שמתנסים בהם בני אדם.

איך נבין זאת שדור מקבלי התורה שראו ניסי מצרים וקרי"ס וגילויי שכינה במתן תורה, וחיים על מן מן השמים, יהיו נרתעים מכח של הכנעניים והענקים וחומות מבצרי העיר אשר הלא ידעו כי כאין נחשבו כל אלה אם ד' חפץ בנו? ועוד יותר איך יאמר ניתנה ראש ונשובה מצרימה, כלום שכחו סבלות מצרים שהיו בה ומ"ט שערי טומאה דשם, היתכן? ועוד מה אכפת להם כ"כ שיהושע וכלב אמרו אחרת עד שאמרו לרגום אותם באבנים, הרי יהושע וכלב לא כפו אותם לשמוע להם, יש להם דיעה אחרת פרטית, ומה הרגזון כל כך?

והנה ידוע מש"כ בזוהר (בפרשתן עמ' קנח:) כי טעמם של הנשיאים היתה כיון שידעו שבארץ ישראל לא יהיו עוד נשיאים ע"כ אמרו שלא להכנס לאר"י, והאיך יובן זה, הלא היו אלה גדולי עולם וצדיקים בדור דעה של יוצאי מצרים ומקבלי תורה, כלום יתכן סברא כזו? וכלום כשישובו למצרים יהיו נשיאים? כל זה אינו מובן כפשוטו.

אולם שורש כל הדברים האלה, כמו שכתוב בכמה מפרשים שידעו כי באר"י נדרש מכלל ישראל מדרגה גדולה מאד, ומזה פחדו כי חשבו שלא יוכלו לעמוד בזה, והדבר יתבאר במה שאמרו יהושע וכלב עלה נעלה ופירש"י נעשה סולמות ונעלה השמימה, מה ענין שמימה לכאן, אלא שזו היתה טענתן שיש בכח כלל ישראל להתעלות, ועלה נעלה, וכמו דאיתא במדרש (טז.) כד) שאמר הקב"ה אני אמרתי אלהים אתם ובני עליין כולכם, ותפרעו כל עצתי, ואיתא בספורנו

הענין, כמו שפירש"י שלא למדו מלה"ר של מרים
שלא לדבר לה"ר על אר"י, כי היא היא, וכדאיתא
ברמב"ם (סוף הלכות טומ"צ).

והלכה פסוקה ברמב"ם הלכות תשובה (פ"ה ה"ב)
שכל אדם יכול להיות צדיק כמרע"ה, ואם כן
למה אינו עושה כן, וכמש"כ הרמב"ם סוף הלכות
שמיטה ויובל, שכשרוצה לעבוד לשרת לפני
נעשה קודש קדשים, ולמה בני אדם לא עושים
כן? והוא מן האמור, שאינם רוצים להפרד
מאהבת עוה"ז ותאותיו ומפחדים מעליה יתירה.

אבל תכלית האדם להתעלות, וכמש"כ רש"י
בריש פרשת בראשית שתכלית של ישראל להיות
באר"י, ובשביל זה ניתנה התורה להיות במדרגה
ראויה לאר"י דייקא.

ואולי זה המכוון בגמרא ברכות (דף ה.) לעולם
ירגיז אדם יצרו הטוב על יצר הרע אם נצחו טוב
ואם לאו יעסוק בתורה, ואם לא נצחו יאמר
קרי"ש ואם לא נצחו יזכיר ליום המיתה, כי ענין
תורה הוא עליה כמו דאיתא שם שנאמר בה
התעייף עיניך בו, תורה נקראת עוף, פי' עליה, ואם
עדיין לא מועיל יקרא קרי"ש, היינו לדקדק
במצות קרי"ש בכל דיניה כראוי שזהו יחוד שמו
ית' באין זולתו, ואם לא, יזכיר ליום מיתה, שלא
לעולם תהיינה לו תענוגי עוה"ז, אלא שישאר לו
רק תענוג האמיתי בצל השכינה, וכמש"כ
הרמב"ם (פ"ח תשובה ה"א) שזה שכר הצדיק עיי"ש.

הכל עצת היצר לצעירים אומר שעדיין הם
צעירים, לזקנים אומר שכבר מאוחר, וזה הכל
עצת היצר, ואם לא עכשיו אימתי.

להיות אוכלי מן, אבל עוד יותר כמו שנדרש
באר"י ע"ז אמרו פן יוסיף, בזה לא נוכל לעמוד.

וזה גופא היה הרגזון על יהושע וכלב, שאמרו
עלה נעלה, יכול נוכל אם חפץ בנו ד', והיינו
שאמרו שלא נכון מה שאומרים הנשיאים,
ושבאמת יש בכחם של ישראל להתעלות, והיה
רוגזם של הנשיאים שיהושע וכלב גורמים רעה
לכלל ישראל בדבריהם חלילה.

וידוע כשאחד מחלל שבת וצועקים לו "שבת"
"שבת", יש שצועקים מזה מה אכפת להם
שיצעקו שבת, ויש אחרים שממש הכעס אוכל
בהם ורוצים להרוג את הצועקים, ולמה? מפני
שהראשונים שכבר נכרתו מעליונות נשמתם
באמת לא אכפת להם, אבל אלה שבלבם פנימה
יודעים האמת, ונקודת הנשמה עדיין חיה בהם
ויש להם משיכה לקדושת שבת אלא שיצה"ר
מפתה אותם לילך אחר חפצם ולחיות חיי הפקר,
כואב להם שמזכירים להם "שבת", כי לא רוצים
שיזכירו להם חיובם ותשוקתם האמיתית, כן היה
אז, שבאמת ידעו כלל ישראל שאפשר להתעלות
"שמימה" אבל לא רצו בהם כי היו עדיין קשורים
בהנהגתם היותר פשוטה בלתי אר"י, וע"כ כעסו
ואמרו לרגום אותם.

והוא גופא שלמחרת ממש אמרו עלה נעלה ונהיו
מעפילים לעלות, האיך נשתנו בכמה שעות, זה
עתה בכו מרוב פחד ועכשיו רוצים דוקא לעלות?
כי הבכיה היתה בכיית חנם, בכיה בלתי נכונה,
וברגע ששמעו העונש התבוננו בבקשת האמת
וידעו כי יש בכחם להתעלות ורצו לעלות כדברי
יהושע וכלב [אלא שכבר לא היו ראויים והיו
צריכים תיקון רב, שנה ליום לתקן מה שעוותו
בנפילה ממדריגה].

והוא המשך שנצטוו על נסכים, ופירש"י לבשר
להם שיכנסו לאר"י, ולמה דוקא ע"י פרשת
נסכים, אלא הוא כאמור, להראות להם כי אחר מ'
שנה במדבר יהיה בכחם להתעלות בבחינת שירה
על היין, ויהיו באמת ראויים למדרגת אר"י [ואולי
זה גם הסמיכות לפרשת מרים, שחשבו מה שמשא
פירש מאשה ושאר דרכי פרישות זה לא בכחו, והוא
יותר מדי פרישות מעוה"ז, ואכן זה לשון הרע
להפחית מדריגה של מרע"ה, וזש"א חז"ל וקשרו